

Kilpailuetua Suomelle

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

JOHDANTO	3
KASVUA TUKEVA VEROREFORMI.....	6
Nopeita verotoimenpiteitä kasvun vauhdittamiseksi	11
PÄÄOMAMARKKINAT JA SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖ	
VAHVISTAMAAN KASVUA	14
Pääomamarkkinat	14
Säätely-ympäristö	17
PUHDAS SÄHKÖ KASVUN PERUSTANA	20
Ydinenergian edistäminen.....	20
Kapasiteettimekanismin käyttöönotto.....	22
Uusiutuvan energian markkinalähtöinen lisääminen.....	23
OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS RATKAISEE.....	26
Isänmaallisuutta maahanmuuttopolitiikkaan – vauhditetaan työperäistä maahanmuuttoa.....	26
Nostetaan suomalaisten osaamistasoa	28
UUDISTETAAN LIIKENTEEN VEROTUS JA RAHOITUS	32
Liikenteen verotuksen ja rahoituksen uudistaminen	32
Nopeita kasvutoimia logistiikan kilpailukyvyn parantamiseksi.....	36

JOHDANTO

Suomi tulee kilpailemaan tulevina vuosina globaalisti investoinneista. Potentiaali vihreän siirtymän investoinneille Suomessa on mittava ja investointien etenemisellä olisi merkittäviä, positiivisia vaikutuksia talouteen ja työllisyyteen. Samalla toteutuisi myös siirtymä kohti kestävämpää taloutta. Ilmastonmuutoksen torjuminen vaatii systeemitason muutoksia. Ilman mittavia investointeja päästövähennystavoitteita ei saavuteta.

Investointien kotiuttaminen vaatii Suomelta kilpailuetua. Kilpailukykyinen toimintaympäristö on välttämättä niin pitkälle, että kilpailukykyemme osa-alueet muodostavat meille kilpailuetua suhteessa verrokkimaihimme. Pelkkä suhteellinen kilpailukyky ei riitä. Kilpailukyky mahdollistaa osallistumisen kisaan, mutta tarvitsemme tekijöitä, joilla voimme paitsi osallistua, myös voittaa. Kun puhutaan investoinneista tai vaikkapa kansainvälisistä osaajista, on kisa lopulta nollasummapelejä: joko investointi tehdään Suomeen tai se tehdään jonnekin muualle. Joko kansainvälinen huippuosaaja valitsee Suomen tai hän valitsee jonkun toisen maan.

Valtioiden rooli taloudessa on kasvanut, protektionismi on vahvistunut ja valtiontukikilpailu on saavuttanut valtavat mittasuhteet. EU:n jäsenmaat kilpailevat investoinneista puhtaaseen energiaan, päästöttömään teräkseen

ja akkuihin mittavilla valtiontuilla. Euroopan komissio hyväksyi vuoden 2023 aikana sekä vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla 73 EU-maiden puhtaan siirtymän investointien tukiohjelmia, joiden yhteissumma on lähes 145 miljardia.

Tällaiseen kisaan ei pienellä, velkaantuneella Suomella ole juurikaan varaa osallistua suorilla valtiontuilla. Investointeja on vivutettava finanssilla, julkista taloutta mahdollisimman vähän rasittavilla tuki-instrumenteilla kuten investointiverohyvityksellä. Ennen kaikkea on kuitenkin panostettava kilpailukykyyn parantamiseen ja kilpailuedun synnyttämiseen.

On hyvin tiedetty fakta, että Suomen talous ei ole kasvanut juuri lainkaan 16 vuoteen. Samaan aikaan olemme jääneet jälkeen elintason kehityksessä, tuottavuudessa ja kilpailukyvyssä muista Pohjoismaista. Hallitus on lähtenyt korjaamaan tilannetta kannatettavilla rakenteellisilla uudistuksilla. Rohkeita rakenteellisia uudistuksia on jatkettava. Samalla on toteuttava pienempiä, nopeampia toimenpiteitä kasvun edistämiseksi ja kilpailuedun synnyttämiseksi.

Keskuskauppakamarin Kilpailuetua Suomelle -kasvuohjelmassa esitämme uudistuksia viidellä osa-alueella kasvun edistämiseksi:

- 1. Toteutetaan kasvua tukeva veroreformi**
- 2. Korjataan pääomamarkkinat ja sääntely-ympäristö vahvistamaan kasvua**
- 3. Varmistetaan puhdas sähkö kasvun perustana**
- 4. Varmistetaan osaavan työvoiman saatavuus**
- 5. Uudistetaan liikenteen verotus ja rahoitus**

KASVUA TUKEVA VEROREFORMI

KASVUA TUKEVA VEROREFORMI

- Kevennetään työn verotusta ja alennetaan marginaaliverokantoja
- Alennetaan yhteisöverokanta 18 prosenttiin
- Muutetaan osinkoverotusta neutraalimmaksi
- Luovutaan perintö- ja lahjaverosta ja korvataan ne luovutusvoittoverolla
- Kompensoidaan staattisia verotulojen menetyksiä tupakka- ja alkoholiveron kiristyksillä, haittaverojen indeksoinneilla sekä ansiotuloveropohjaa tiivistämällä

Keskuskauppakamarin kasvun veroreformin tavoitteena on muuttaa verotuksen rakennetta paremmin talouskasvua tukevaksi siirtämällä verotuksen painopistettä 3 miljardilla eurolla pois talouskasvun kannalta haitallisimmista veroista¹. Tämä tapahtuisi keventämällä työn- teon verotusta, alentamalla yritysten voittojen verotusta, osinkoverojärjestelmää uudistamalla sekä perintö- ja lahjaverotuksesta luopumalla.

Osa veronkevennyksistä olisi itserahoittavia eli ne voitaisiin rahoittaa taloudellisen toimeliaisuuden lisääntyessä veropohjien kasvulla. Lähes puolet eli noin 1,3 miljardia euroa veroreformin aiheuttamista lyhyen aikavälin verotuottomenetyksistä kompensoitaisiin haittaverojen kiristämisillä ja indeksoinneilla sekä ansiotuloveropohjaa tiivistämällä. Veroreformin dynaamiset vaikutukset huomioiden pidemmällä aikavälillä sen vaikutukset voidaan arvioida kustannusneutraaleiksi ja kasvuvaikutukset talouteen huomattavan positiivisiksi.

Työn verotuksen yleinen keventäminen ja marginaaliverokantojen alentaminen

Suomessa työn verottaminen on kansainvälisesti kireää. Palkkatulon verotus kiristyy nopeasti palkan kasvaessa, kun jyrkästi nousevat marginaaliveroprosentit leikkaavat palkansaajan käteen jäävää tuloa. Jo keskituloisen noin 49 000 euroa vuodessa ansaitsevan palkankorotuksesta lähes 50 prosenttia menee veroihin. Erityisesti ansiotulojen ylin 60 prosentin marginaaliverokanta on kansainvälisessä vertailussa maailman korkeimpien joukossa². Myös OECD ja useat asiantuntijatyöryhmät ovat pitkään suosittelleet Suomea alentamaan työn verotusta³.

Työn verotuksen yleiseksi keventämiseksi valtion tuloveroasteikon kaikissa tuloluokissa tulisi toteuttaa yhden prosenttiyksikön veronalennus. Alennuksen tavoitteena on lisätä työn tekemisen kannustavuutta kaikissa tuloluokissa ja turvata pieni- ja keskituloisten ostovoiman säilymistä siltä osin kuin haittojen verotuksen kiristäminen osana veroreformin rahoitusta pienentäisi sitä. Työn verotuksen yleisestä keventämisestä aiheutuva staattinen verotuottomenetyks olisi noin 1,3 miljardia

1 OECD Tax Policy Reform and Economic Growth, 2010

2 Veronmaksajat, Kansainvälinen palkkaverovertailu 2023

3 OECD Economic Surveys: Finland 2022

euroa⁴, mutta sillä voidaan arvioida olevan merkittäviä dynaamisia vaikutuksia työn tekemisen kannustimien ja ostovoiman lisääntymisen kautta.

Inhimillisen pääoman kartuttamista, koulutautumista ja työvoiman intoa tulla ja jäädä Suomeen on kannustettava korkeita rajave-roasteita alentamalla. Kansainvälisesti ver-tailten poikkeuksellisen kireää ansiotulojen marginaaliverotusta tulisi keventää merkittä-västi pudottamalla valtion tuloveroasteikon kahden ylimmän (vuonna 2025: 88.200 € 41,25 % ja 150 000 € 44,25 %) tuloluokan marginaaliverokantoja 8–10 prosenttiyksiköllä siten, että ylin valtiontuloveroprosentti olisi noin 34. Ylimpien marginaaliverojen pudotta-misen tavoitteena on, että vähintään puolet käteen –periaate toteutuisi myös korkeimmilla tulotasolla⁵, kun huomioon otetaan keskimää-räinen kunnallisvero (n. 7,5 %), kirkollisvero (n. 1,4 %) ja pakolliset veronluonteiset maksut (n. 8 %).

Ylimpien marginaaliverokantojen pudottami-nen myös pienentäisi eriytetyn tuloverojär-jestelmän aiheuttamaa jännitettä ansiotulojen ja pääomatulojen verotuksessa ja pienentäisi nykyjärjestelmään liittyvää ns. tulonmuun-to-ongelmaa⁶.

Staatinnainen verotuottomenetyt ylimpien marginaaliverojen laskemisesta olisi arviolta 350 miljoonaa euroa⁷, mutta sen itserahoit-tavuusaste olisi todennäköisesti suhteellisen korkea jopa sata prosenttia, vastaavasti kuin Ruotsissa vuonna 2020 toteutetun ylimpien marginaaliveroprosenttien viiden prosenttiyk-sikön alennuksen on todettu olleen⁸.

Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin

Yhteisöverokannan tasoa pidetään monissa verotusta koskevissa kilpailukykyvertailuissa

keskeisenä ja helposti vertailtavana tekijänä. Vaikka yhteisöveron alentamisen merkityk-sestä esimerkiksi investointeihin voidaan esittää erisuuntaisia arvioita⁹, sillä on kiistatta merkitystä Suomen kilpailukykyyn yritysten ja konsernien sijaintipaikkana. Kilpailukykyinen verokanta kannustaa kehittämään ja pitä-mään Suomessa arvoa luovia toimintoja kuten T&K-toimintaa, jotka kerryttävät verotuottoja Suomeen.

Suomen yhteisöverokannan tavoitetaso tulee asettaa Pohjoismaiden alimmaksi, koska muissa Pohjoismaissa investointien efektiivinen yhteisöverorasitus alittaa nimellisen verokannan¹⁰. Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin parantaisi Suomen kilpailukykyä Suomeen suuntautuvien investointien osalta ja antaisi yrityksille signaalin siitä, että Suo-mi pidetään kilpailukykyisenä investointi- ja sijaintipaikkana yrityksille. Suomen yhteisö-verokannan kilpailukykyisyyttä tulisi jatkos-akin arvioida suhteessa Suomen keskeisiin kilpailijavaltioihin, erityisesti Pohjoismaihin, ja tarvittaessa alentaa lähemmäs 15 prosentin globaalia yritysverokantaa.

Kahden prosenttiyksikön yhteisöverokannan alennus pienentää verotuottoja staattisesti arvioiden noin 750 miljoonaa euroa. Yhteisö-verokannan laskulla voidaan kuitenkin arvioida olevan merkittäviä dynaamisia vaikutuksia yritysten toimintaan ja sitä kautta verotuottoja kokonaisuutena lisäävä vaikutus.

Neutraalimpi osinkoverojärjestelmä

Listamattomien yhtiöiden jakamiin osinkoihin sovellettava verojärjestelmä tulisi muuttaa nykyistä yritysten toimintaympäristöä ja kasvua paremmin tukevaksi. Aineelliseen nettova-rallisuuteen perustuva osinkoverojärjestelmä voi heikentää yritysten kannustimia investoida aineettomaan omaisuuteen, jota ei pääsään-

4 VM verotuottolaskelmat 2024

5 Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä 2017

6 Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä 2017

7 VM verotuottolaskelmat 2024

8 Kirkko-Jaakkola ja Kotamäki 2022, Kasvattaako ylimmän marginaaliveron kevennys verotuloja?

9 ETLA 2024, Muistioita hallitukselle, Suomen pelastuspaketti.

10 OECD Corporate Tax Statistics

töisesti huomioida osaksi nettovarallisuutta osingon pääomatulo-osuutta määriteltäessä¹¹. Nettovarallisuusedellytyksestä ja ansiotulo-osingoista (lukuun ottamatta peiteltyä osinkoa ja laissa säädettyjä tulonmuuntotilanteita) tulisi luopua listaamattomien yhtiöiden osalta osinkoverojärjestelmän neutraalisuuden parantamiseksi ja pääomien tehokkaammaksi kohdentumiseksi taloudessa.

Listaaamattoman yhtiön osingon kokonaisveroaste asetetaan yrittäjäriskiін kannustamiseksi hieman muita pääomatuloja alemmaksi. Osingon veronalainen osuus osakkeenomistajalla nousisi hieman nykyisestä, koska voitosta maksettavan veron määrä pienenis yhteisöverokannan laskiessa: Osingosta 40 prosenttia olisi veronalaista pääomatuloa (30 %) siltä osin kuin verovuonna saadut osingot ovat enintään 150 000 euroa. Tällöin osingon kokonaisverorasitus olisi 27,8 prosenttia (yhtiön vero 18 + osakkaan vero 9,8). Siltä osin kuin osingon määrä ylittäisi 150 000 euroa, osingon veronalainen osuus olisi 60 prosenttia (nykyisin 85 prosenttia) ja sitä verotettaisiin 34 prosentin pääomatuloverokannalla. Tällöin osingon kokonaisverorasitus olisi 34,7 prosenttia (yhtiön vero 18 + osakkaan vero 16,7). Listaamattoman yhtiön osinkoja ei enää luettaisi osaksi muita pääomatuloja korotetun pääomatuloverokannan 30 000 euron soveltamiskynnystä laskettaessa vaan niihin sovellettaisiin omaa 150 000 euron progressiorajaa.

Sen huomioimiseksi, että yhtiöt edelleen jakaisivat osinkoja ennen yhteisöverokannan alentamista kertyneistä voittovaroista, yhtiö voisi valita siirtymäaikana (esim. 5 vuotta) nettovarallisuusperusteisen osinkoverotuksen, jolloin osingon kokonaisverotaso säilyisi nykyistä vastaavana 26 prosentissa. Netto-varallisuusperusteinen tuotto prosentti alenisi siirtymäaikana asteittain kahdeksasta prosentista kuuteen prosenttiin mutta 150 000 euron rajaa huojennetulle osingolle poistettaisiin osinkoverotuksen neutraalisuuden parantamiseksi.

Listattujen yhtiöiden osinkoverotus säilyisi nykyisellään eli osingosta 85 prosenttia olisi veronalaista pääomatuloa. Osingon kokonaisveroaste putoaisi hieman yhteisöverokannan alentamisen seurauksena. Listaautumiskynnystä voidaan lieventää alentamalla listaamattoman osakeyhtiön saaman pörssiosingon verovapausrajaa nykyisestä kymmenestä prosentista esimerkiksi 2–5 prosenttiin, jolloin listaaminen ei käytännössä johtaisi merkittävien osakkeenomistajien osinkoverotuksen kiristymiseen, kun osakkeet omistetaan henkilökohtaisen sijoitusyhtiön kautta. Osakesäästötiliä kehittämällä yksityistalouksien sijoituksia pörssi-yhtiöihin voidaan edelleen kannustaa.

Osinkoverouudistuksen voidaan staattisesti arvioiden olevan verotuotto-neutraali tai hieman verotuottoja lisäävä, koska listaamattomien yhtiöiden jakamien osinkojen veroaste kiristyisi yhteisöverokannan alentamisen vastapainoksi hieman osakkeenomistajan tasolla siltä osin, kuin osinkojen määrä ei ylitä 150 000 euroa. Siirtymäaikana osingon verotus säilyisi nettovarallisuusperusteista järjestelmää sovellettaessa ennallaan. Toisaalta osingon verotus kevenisi yli 150 000 euron osalta mutta tällaisia osinkoja jaetaan verrattain vähän nykyisinkin. Oletettavaa on, että osinkoverouudistus lisäisi sekä siirtymäaikana että pidemmällä aikavälillä osingonjaon määrää nettovarallisuusedellytyksen poistuessa ja sitä kautta uudistuksella olisi pääomaverotuottoja lisäävä vaikutus.

Perintö- ja lahjaverosta luopuminen

Perintö- ja lahjaverot aiheuttaa useita haitallisia vaikutuksia taloudessa. Talouskasvun kannalta merkittävin haittavaikutus syntyy perintö- ja lahjaveron kohdistuessa yritysten sukupolvenvaihdoksiin. Yrityksen toiminnan näkökulmasta perintöveron mahdollinen realisoituminen voi kannustaa omistajia pitämään varalla suurempaa passiivista sijoitusomaisuutta, jotta perinnönsaaja selviytyisi perintöveron maksusta. Tämä on pois yrityksen muusta toiminnasta kuten investoinneista.

11 Esim. Ropponen, Suomen listaamattomien yhtiöiden verojärjestelmän rakenne kohdallaan – Yksityiskotia olisi aihetta pohtia, ETLA 2024.

Perintövero haittaa myös kotimaista omistajuutta. Se tekee perinnön jättämisen suhteessa omaan kulutukseen kalliimmaksi ja näin kannustaa perinnön jättäjää pienentämään säästämistään ja varojen sijoittamista esimerkiksi kotimaisiin yhtiöihin. Lisäksi perintövero voi kannustaa sekä perinnönjättäjää että -saajaa muuttamaan maasta.

Suomen perintö- ja lahjaverotusta on pidetty kansainvälisesti keskitasoisena. Vertailu on kuitenkin hankalaa, koska useissa maissa nimelliset veroprosentit voivat olla korkeita, mutta veropohja kapea¹². Lisäksi monissa maissa erityisesti suurempiin perintöihin voi kohdistua merkittäviä verosuunnittelumahdollisuuksia. Suomen kannalta olennaisinta on, että naapurimaamme ovat luopuneet perintö- ja lahjaverotuksesta. Ruotsi luopui perintö- ja lahjaverosta vuonna 2005 ja Norja vuonna 2014. Virossakaan ei ole perintö- ja lahjaveroa.

Suomen tulisi luopua perintö- ja lahjaverotuksesta yritysten kasvun ja kotimaisen omistajuuden edellytysten parantamiseksi. Kun perintö- ja lahjaverotuksesta luovuttaisiin, omaisuuden arvonnousu verotettaisiin ja omaisuuden arvonnousu vähennettäisiin verotuksessa maksukykyisyys- ja realisointiperiaatteen mukaisesti vasta, kun omaisuus luovutetaan.

Perintö- ja lahjaveron tuotto on ollut edellisten vuosien aikana keskimäärin miljardi euroa. Poistamisesta aiheutuvaa verotuottomenetystä voitaisiin lieventää siirtymäajalla (esim. neljä vuotta), jonka aikana verovelvollisella olisi mahdollisuus valita perintö- ja lahjaveron tai luovutusvoittoveron välillä. Perintö- ja lahjaveron progressiivisuudesta johtuen osalle verovelvollisista olisi jatkossakin edullisempaa, että saatu omaisuus verotettaisiin perintö- ja lahjaverotuksessa omaisuuden saantohetkellä. Tällöin peritylle tai lahjana saadulle omaisuudelle saisi saantohetken käyvän arvon, joka pienentäisi mahdollisen luovutuksen yhteydessä muodostuvaa veronalaista luovutusvoittoa, joka verotettaisiin perintö- ja lahjaverotuksessa sovellettavia verokantoja

(perintövero 7–33 prosenttia ja lahjavero 8–33 prosenttia sukulaisuussuhteesta ja omaisuuden arvosta riippuen) korkeammilla pääomatuloverokannoilla (30 tai 34 prosenttia). Omaisuuden luovutusvoittoverojärjestelmää sovellettaessa perittyä tai lahjana saadun omaisuuden hankintamenoa ei korotettaisi saantohetken käypään arvoon, mikä lisäisi luovutuksen yhteydessä verotettavan voiton määrää.

Perintö- ja lahjaveron poistamisesta aiheutuisi laskennallisesti noin puolen miljardin euron verotuottomenetykset, jos arviolta puolet perinnöstä ja lahjoista verotettaisiin siirtymäaikana edelleen perintö- ja lahjaverotuksen mukaisesti. Pidemmällä aikavälillä verotuottomenetykset korvautuisivat kuitenkin omaisuuden luovutusvoittoverojen kasvulla, kun perintö- ja lahjoina saatua omaisuutta luovutettaisiin.

Veronkevennysten osittainen rahoittaminen veronkiristyksillä

Työn, yrittämisen, investointien ja omistamisen verotuksen keventäminen edellyttää verotulojen keräämistä sellaisten verojen kautta, jotka haittaavat vähiten talouskasvua.

Haittoihin kohdistuvien välillisten verojen on arvioitu olevan talouskasvun kannalta vähiten haitallisia veromuotoja. Lyhyellä aikavälillä haittaverojen kiristyksillä verotuottoja voidaan kasvattaa samanaikaisesti kuin niillä tuetaan ympäristö- ja terveystavoitteita. Esimerkiksi tupakka- ja alkoholiveron kiristyksillä voidaan jatkossakin kerätä esimerkiksi 300 miljoonan euron lisäverotuoto¹³ kohdistamalla kiristyksiä myös muun muassa nikotiinipusseihin ja sähkösavukeneesteisiin.

Monet valmiste- ja liikenneverot ovat määräperusteisia (esim. sentti/litra) veroja, jolloin niiden taso ei seuraa yleistä hinta- ja tulokehitystä. Verotuksen reaalisen tason säilyttäminen vaatisi säännöllisiä korotuksia nimelisiin verotasoihin. Tämä voitaisiin toteuttaa sitomalla verotasot indeksiin. Jos valmiste- ja liikenneveroja sidottaisiin kuluttajahinta- tai

12 VM Verokartoitus 2023

13 VM Verokartoitus (2023)

ansiotasoindeksiin verotuottoja voitaisiin kasvattaa jopa 0,8 miljardilla eurolla¹⁴.

Eryisesti ansiotuloverotuksessa osa verokantojen alentamisesta aiheutuvasta verotuottomenetyksestä olisi perusteltua rahoittaa veropohjaa tiivistämällä. Veropohjaa voitaisiin

tiivistää esimerkiksi työmatkoista maksettavien kilometrikorvausten määrää laskemalla lähemmäs tosiasiallisia käyttökustannuksia ja muuttamalla vakituisen kodin ja työpaikan välisten matkakustannusten vähennysoikeus nykyistä kaavamaisemmaksi. Näillä muutoksilla voitaisiin saavuttaa arviolta 200 miljoonan euron lisäverotuotot.

Kevennysten arvioidut vaikutukset verotuottoihin

Toimenpide	Staattinen veromenetys-arvio	Arviopohja	Dynaamiset vaikutukset
Ansiotuloveron laskeminen 1%-yksiköllä	1,3 mrd€	VM:n tuotto-arviolaskelmat	Turvaa kuluttajien ostovoimaa
Ylimpien marginaalien alentaminen 50 prosenttiin	300 m€		Itserahoitusaste 100 %
Yhteisöverokannan lasku 18 prosenttiin	0,75 mrd€	Vuoden 2025 tuottoarvio	Merkittäviä dynaamisia vaikutuksia talouteen keskipitkällä aikavälillä
Neutraalimpi osinkoveromalli	Kustannusneutraali	Aiempien uudistusehdotusten tuottoarviot	Lisää osingonjakoa ja siten pääomaveron tuottoa lyhyellä aikavälillä
Perintö- ja lahjaveron poistaminen 4 vuoden siirtymäajalla	0,5 mrd€	Edellisten vuosien keskituotto jaettuna 2:lla	Siirtymäaikana mahdollisuus valita perintö- ja lahjaveron tai luovutusvoittoveron välillä. Lisää luovutusvoittoveron tuottoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Kompensoivien veronkiristysten tuottoarviot

Toimenpide	Staattinen verotuotto-arvio	Arviopohja	Tarkennuksia
Tupakka- ja alkoholiveron kiristykset	300 m€	VM:n verokartoitus	Eryisesti nikotiinipussit ja sähkösavukeneesteet
Haittaverojen indeksointi	800 m€	VM:n verokartoitus	
Kilometrikorvauksen ylikompensaation pienentäminen ja kaavamainen työmatkavähennys	200 m€	Aiemmat muutosehdotukset	

14 VM Verokartoitus (2023)

NOPEITA VEROTOIMENPITEITÄ KASVUN VAUHDITTAMISEKSI

- Korotettu tai vapaa poisto-oikeus kone- ja laiteinvestointeihin
- Investointiverohyvityksen jatkaminen ja laajentaminen
- T&K-lisävähennyksen kehittäminen
- Tappioiden käyttöajan pidentäminen ja siirtymisen helpottaminen yritysjärjestelyissä

Korotettu tai vapaa poisto-oikeus kone- ja laiteinvestointeihin

Suomessa aineellisia investointeja esimerkiksi koneisiin ja laitteisiin on perinteisesti kannustettu suhdanneluonteisilla määräaikaisten toimenpiteillä. Vuosina 2020–2025 uutena hankittujen koneiden ja laitteiden poistot voidaan tehdä korotettuina verotuksessa eli investoinnin hankintamenosta voidaan tehdä vuonna 50 prosentin verovähennys normaalin 25 prosentin sijaan. Lain soveltamisalaa olisi mahdollista laajentaa siten, että korotettu poisto voitaisiin tehdä myös käytettyinä hankituista koneista ja laitteista kiertotalouden edistämiseksi. Korotetuista poistoista saatua hyötyä voitaisiin lisätä myös mahdollistamalla koneiden ja kaluston vapaa poisto-oikeus, jolloin yritys voisi vähentää investointikustannuksen kerralla käyttöönottovuonna. Tämän tyyppinen järjestelmä on ollut määräaikaisten käytössä muun muassa Yhdysvalloissa ja sitä voitaisiin kokeilla Suomessakin määräaikaisten esimerkiksi kahden vuoden ajan.

Investointiverohyvityksen jatkaminen ja laajentaminen

Suomessa vuoden 2025 ajaksi käyttöönotettava suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitys on tarpeellinen ja oikea-aikainen toimenpide strategisesti tärkeiden investointien saamiseksi Suomeen. Jos komission määräaikaisten valtiontukihelpotuksia jatketaan, Suomen tulisi jatkaa investointiverohyvityksen soveltamista ainakin kahdella vuodella, jotta yrityksille jää riittävästi aikaa valmistella

ja hakea oikeutta investointiverohyvitykseen. Samalla investointiverohyvityksen vähimmäiskokorajaa tulisi alentaa 50 miljoonasta eurosta esimerkiksi 1–10 miljoonaan, jotta siitä voisivat hyötyä myös pienet ja keskiuuret yritykset. Investointiverohyvityksen käyttöä myös muun tyyppisten investointien edistämiseen tulisi harkita (ks. jäljempänä liikenteen käyttövoimamurrosta nopeuttavat verokannusteet ja investointiverohyvitykset). Kansainvälisesti investointiverohyvitykset ovat suosittu tapa tukea myös muun tyyppisiä kuin puhtaan siirtymän investointeja.

T&K-lisävähennyksen kehittäminen

Vuonna 2023 käyttöön otetun T&K-lisävähennyksen kehittämistä tulisi jatkaa, jotta se kohdentuisi tehokkaammin myös tappiollisiin start up- ja kasvuyrityksiin. Tanskan mallin mukaisesti tappiollisille yrityksille voitaisiin lisävähennyksen sijaan myöntää veronpalautus tappioista siltä osin kuin tappio aiheutuu T&K-menoista. Vaihtoehtoisesti veronpalautuksen sijaan T&K-menoista aiheutuvasta tappiosta voitaisiin myöntää hyvitys, joka voitaisiin käyttää esimerkiksi työnantajan palkan sivukulujen kattamiseksi. Esimerkiksi Ruotsissa T&K-kannustin on kohdennettu juuri palkan sivukuluihin, jolloin siitä hyötyvät myös tappiota tekevät yritykset.

T&K-lisävähennyksen soveltamisalaa olisi myös mahdollista laajentaa varsinaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi sellaisten teknologioiden kuten tekoälyn käyttöönottoon, joilla voidaan edistää tuottavuuden

kasvua. Tämä lisäisi T&K-lisävähennyksestä hyötyvien yritysten määrää merkittävästi, kun edellytyksenä ei olisi oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan harjoittaminen.

Nykyisin T&K-lisävähennyksestä saatava verohyöty ei ole kansainvälisesti kilpailukykyinen, koska siitä saatava yritysکوhtainen enimmäishyöty on rajattu 200 000 euron verosäästöön. Kansainvälisesti T&K-kannustimista saatava verohyöty voi olla jopa monikymmenkertainen Suomeen verrattuna. Suomen tulisi harkita T&K-kannustimesta saatavan verohyödyn kasvattamista kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi.

Tappioiden käyttöajan pidentäminen ja siirtymisen helpottaminen yritysjärjestelyissä

Voimakkaasti kasvavat ja aineettomaan omaisuuteen investoivat yritykset voivat olla huomattavan pitkään tappiollisia. Suomessa yritysverotuksen tappioiden käyttöaika on rajattu kymmeneen vuoteen. Käyttöajan pidennystä esimerkiksi kahteenkymmeneen vuoteen tulisi harkita, jotta kasvuyrityksillä on varmuus siitä, että tappiot voidaan hyödyntää verotuksessa huomattavan pitkään jatkuneen tappiollisen kasvuvaiheen jälkeenkin. Myös tappioiden siirtymistä omistajanvaihdoksissa ja yritysjärjestelyissä voitaisiin helpottaa nykyisestä.

**PÄÄOMA-
MARKKINAT
JA SÄÄNTELY-
YMPÄRISTÖ
VAHVISTAMAAN
KASVUA**

PÄÄOMAMARKKINAT JA SÄÄNTELY- YMPÄRISTÖ VAHVISTAMAAN KASVUA

Suomi tarvitsee vireät pääomamarkkinat, joilta eri kokoiset yritykset saavat kasvurahoitusta. Kansalaisten osallistumista pääomamarkkinoille tulee myös tukea esimerkiksi Ruotsin mallin

mukaisella mahdollisuudella sijoittaa osa omista työeläkemaksuista. Yritysten sääntelyn on oltava ennakoitavaa ja sääntelyn tulkintakysymyksiin saatava viranomaisohjausta.

PÄÄOMAMARKKINAT

- Mahdollistetaan säätiöille ja rahastoille kommandiittiyhtiömuotoiset pääomasijoitukset
- Kevennetään osakeyhtiöiden kautta tehtäviä pääoma- ja muiden sijoitusten verotusta
- Modernisoidaan yritysverotuksen yritysjärjestelysäännökset
- Muutetaan osakesäästötili sijoitussäästötiliksi ja poistetaan sen talletusraja
- Kannustetaan palkansaajien osallistumista pääomamarkkinoille ohjaamalla pieni osa työeläkemaksuista yksilölliseen rahastoeläkkeeseen
- Kevennetään pörssiyritysten tiedottamistaakkaa sallimalla tiedottaminen vain englanniksi
- Muutetaan pörssiyritysten vastuuta osinkojen lähdeveron maksamisesta
- Parannetaan Suomen sijoitusrahastolainsäädännön kilpailukykyä
- Lisätään talousopetusta sekä peruskoulussa että toisella asteella
- Edistetään kotimaista omistajuutta valtion omistajapolitiikalla

Vaikka valtaosa pääomamarkkinoiden sääntelystä perustuukin nykyisin EU-sääntelyyn, suomalaisten pääomamarkkinoiden houkuttelevuutta voidaan tukea kansallisilla ratkaisuilla. EU-sääntelyn kansallisessa implementoinnissa aikanaan tehtyjä valintoja on hallitusohjelman mukaisesti syytä arvioida uudelleen Suomen pääomamarkkinoiden kilpailukyvyn ja houkuttelevuuden edistämisen sekä hallinnollisen taakan keventämisen näkökulmasta.

Hallituksen tulisi nopeasti purkaa verotuksellisia ja muita esteitä pääomien tehokkaamman saatavuuden ja kohdentumisen edistämiseksi.

Mahdollistetaan säätiöille ja rahastoille kommandiittiyhtiömuotoiset pääomasijoitukset

Kehysriihen kirjaus säätiöiden ja rahastojen kommandiittiyhtiömuotoisten pääomasijoitusten mahdollistamiseksi tulisi toteuttaa. Nykyinen epäjohtonmukainen verokohtelu, joka juontaa juurensa kommandiittiyhtiön verotusperiaatteisiin ja estää säätiöiden ja rahastojen sijoitukset pääomarahastoihin tulisi ripeästi muuttaa.

Kevennetään osakeyhtiöiden kautta tehtäviä pääoma- ja muiden sijoitusten verotusta

Osakeyhtiön kautta tehtävien pääoma- ja muiden sijoitusten verokohtelua voitaisiin keventää usealla eri toimenpiteellä. Sijoituksia pörssiyhtiöihin voitaisiin edistää ja listautumiskynnystä alentaa mahdollistamalla verovapaiden osinkojen maksaminen osakeyhtiöille silloinkin, kun omistusosuus on alle kymmenen prosenttia osinkoa jakavasta pörssiyhtiöstä. Myös verovapaiden käyttöomaisuusosakeluvutusten edellytyksiä voitaisiin lieventää Ruotsin ja Norjan mallien mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että verovapaiden osakeluovutuksien edellytyksenä ei olisi vähintään kymmenen prosentin omistusosuutta vaan omistusosuus voisi olla pienempi tai se voitaisiin poistaa ja verovapaudesta voisivat hyötyä myös pääoma- ja kiinteistösijoittajat.

Modernisoidaan yritysverotuksen yritysjärjestelysäännökset

Suomen houkuttelevuutta ulkomaisten pääomasijoittajien kohteena voitaisiin parantaa myös modernisoimalla yritysverotuksen yritysjärjestelysäännökset. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna Suomen yritysjärjestelysäännökset ovat vanhanaikaiset eivätkä sovellu esimerkiksi Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehtäviin osakevaihtoihin.

Muutetaan osakesäästötili sijoitussäästötiliksi ja poistetaan sen talletusraja

Osakesäästötili tulisi avata myös muille sijoituskohteille kuin osakkeille, kuten listatuille ETF-rahastoille, sijoitusrahastoille sekä vihreille joukkovelkakirjoille (green bonds). Sallittujen sijoituskohteiden laajentaminen edistäisi sijoitussäästötilin houkuttelevuutta, kun sijoitusten hajauttaminen riskien vähentämiseksi olisi mahdollista toteuttaa myös rahastosijoituksilla.

Osakesäästötili on osoittautunut menestykseksi. Erityisen suosittu osakesäästötili on ollut nuorten aikuisten keskuudessa – yli puolet osakesäästötilin käyttäjistä on 18–39-vuotiaita. Osakesäästötili myös edistää kansan-

kapitalismia kaikissa tuloluokissa: Vuoden 2022 lopussa yli kolmasosa osakesäästötilien varoista oli henkilöillä, joiden kokonaistulot olivat alle 50 000 euroa vuodessa.

Suomalaiset kotitaloudet makuuttavat pankkitaliilla noin 115 miljardia euroa. Tästä summasta noin 70 miljardia on lähes nollakorkoisilla käyttötiliillä. Osakesäästötilin rajoitusten keventäminen kannustaisi omaehtoiseen arvopaperisäästämiseen lakisääteisen eläketurvan rinnalla. Kotitalouksien sijoittamisen lisääntyminen kasvattaisi suomalaisten vaurautta, edistäisi kotimaista omistajuutta sekä toisi Suomen pääomamarkkinoille lisää pääomia kasvun ja kestävien siirtymän edellyttämien investointien rahoittamiseen.

Kannustetaan palkansaajien osallistumista pääomamarkkinoille ohjaamalla pieni osa työeläkemaksuista yksilölliseen rahastoeläkkeeseen

Tällainen malli on ollut käytössä esimerkiksi Ruotsissa, jossa 2,5 prosenttia palkansaajien palkasta ohjataan rahastoeläkkeeseen ja vakuutettu voi valita sijoituskohteet ja halutessaan vaihtaa niitä. Jos valintaa ei tee, ohjataan se oletusarvoisesti ennalta valittuun vaihtoehtoon. Palkansaajien osallistaminen omaa eläketurvaa koskeviin päätöksiin herättelisi jo aikaisessa vaiheessa pohtimaan omaa eläketurvaansa sekä lisäksi kiinnostusta taloutta ja yritysten toimintaa kohtaan.

Kevennetään pörssiyhtiöiden tiedottamistaakkaa sallimalla tiedottaminen vain englanniksi

Mahdollisuus käyttää pelkästään englantia tiedottamiskielenä olisi omiaan alentamaan pörssilistautumisesta aiheutuvia kustannuksia. Jo nykyisin First North Finland -markkinalla listatut yhtiöt voivat tiedottaa vain englanniksi, mutta siitä huolimatta valtaosa yhtiöistä myös tai vain suomeksi. Englannin salliminen ainoana tiedottamiskielenä olisi kuitenkin lainsäätäjältä selkeä osoitus pyrkimyksestä vähentää hallinnollista taakkaa. Jo listalla oleville yhtiöille siirtyminen pelkän englannin kielen käyttöön tulee mahdollistaa kohtuullisen siirtymäajan jälkeen, jotta yhtiön osak-

keenomistajina olevat yksityissijoittajat voivat halutessaan reagoida muutokseen.

Muutetaan pörssiyhtiöiden vastuuta osinkojen lähdeveron maksamisesta

Hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavien osinkojen lähdeverotus muuttui vuoden 2021 alusta. Laki velvoittaa sijoittajaa lähinnä olevan rekisteröityneen säilyttäjän antamaan loppusaajatiedot osingonsaajasta Verohallinnolle vuosi-ilmoituksella ja vastaamaan tietojen oikeellisuudesta. Suomi siirtyi osinkojen lähdeverotuksessa ns. TRACE-menettelyyn ensimmäisenä maana maailmassa, eikä mallin käyttöönotto ole muissa maissa edistynyt siten kuin lakia valmisteltaessa oletettiin.

Yritysten listautumiskynnyksen näkökulmasta lakiin sisältyy osingonmaksajayhtiön vastuun kannalta ongelmallinen säännös. Jos lähdeveroa jää rekisteröityneen säilyttäjän antamien virheellisten tietojen vuoksi perimättä, myös osingonmaksajayhtiö voi joutua vastuuseen veron suorittamisesta. Osingonmaksajayritykselle asetettu vastuu rekisteröityneen säilyttäjän virheestä on kohtuuton, sillä osingonmaksajan ja säilyttäjän välillä ei yleensä ole edes sopimussuhdetta. Osingonmaksajayrityksen on voitava luottaa siihen, että Verohallinto hyväksyy rekisteriinsä vain luotettavia säilyttäjiä ja perii mahdolliset säilyttäjän virheestä aiheutuneet alipidätykset suoraan säilyttäjältä. Maksamatta jäänyttä lähdeveroa ei tule määrätä osingon maksaneen suomalaisen yhtiön suoritettavaksi.

Parannetaan Suomen sijoitusrahastolainsäädännön kilpailukykyä

Suomessakin tulisi ottaa käyttöön vaihtuvapääomaisen osakeyhtiön (SICAV) malli, jota käytetään laajasti Keski-Euroopassa. SICAV-mallin kautta saattaisi olla mahdollista löytää myös malli, joka mahdollistaisi yleishyödyllisten säätiöiden sijoitukset suomalaisiin pääomasijoitusrahastoihin, jos kommandiittiyhtiöiden kautta tehtyjen sijoitusten verotukseen ei tehdä muutoksia. Lisäksi rahastojen osuudenomistajarekisterisääntelyssä tulisi sallia malli, joka mahdollistaa rekisterin pitämisen hajautetusti.

Lisätään talousopetusta sekä peruskoulussa että toisella asteella

Talouslukutaito on keskeinen osa kansalais-taitoja. Talouslukutaidolla on merkitystä sekä kotitalouksien ylivelkaantumisen estämisen että arvopaperisäästämisen edistämisen näkökulmasta. Koska talusasenteet periytyvät usein kotoa, paras keino lisätä kansalaisten yhdenvertaisuutta on lisätä talousopetusta eri koulutusasteilla.

Edistetään kotimaista omistajuutta valtion omistajapolitiikalla

Valtio-omistajan tavoitteena tulisi olla listauskelpoisten valtionyhtiöiden listaaminen. Listautumisilla olisi myös mahdollista edistää kotimaista omistajuutta suuntaamalla listautumisasi ja -myynti aina myös kotimaisille yksityissijoittajille ja instituutioille.

- Säädetään viranomaisille yleinen velvollisuus antaa neuvontaa ja ohjausta sekä asiakkaan pyynnöstä ennakkoratkaisu sääntelyyn liittyvästä tulkintakysymyksestä
- Parannetaan luottamuksensuojaa eri viranomaisten antamaan ohjeistukseen
- Muutetaan hallintoprosessin kuluvastuuta

Myös yleiseen sääntely-ympäristöön tehtävillä muutoksilla on mahdollisuus tukea kasvua ja investointien kohdentumista Suomeen. Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää, että meillä on kannustava, mahdollistava ja ennakoitava toimintaympäristö. Sääntelyn selkeys, sen soveltamiskäytännön ennakoitavuus ja oikeusvarmuus parantavat yritysten oikeusturvaa ja tukevat yritysten panostuksia kasvuun ja investointeihin.

Säädetään viranomaisille yleinen velvollisuus antaa neuvontaa ja ohjausta sekä asiakkaan pyynnöstä ennakkoratkaisu sääntelyyn liittyvästä tulkintakysymyksestä

Yritysten sääntely-ympäristö on monimutkaistunut ja sääntelyn selkeys heikentynyt. Viranomaisten halukkuus neuvoa yrityksiä on vähentynyt samalla, kun niiden sanktiovaltuudet ovat kasvaneet. Hyvään hallintotapaan kuuluu viranomaisen neuvontavelvollisuus. Yritysten tulee voida saada viranomaisen kanta yrityksen kannalta merkittävään tulkintakysymykseen. Tällaiseen tulkintaan tulee olla mahdollista hakea muutosta muutenkin kuin vain sanktioprosessin kautta. Mallia tähän on mahdollista ottaa verotuksesta, jossa verotusmenettelystä annetussa laissa ja arvonalisäverolaissa säädetään verohallinnon ohjauksesta ja ennakkoratkaisuista.

Eriyisen tärkeää mahdollisuus neuvontaan, ohjaukseen ja ennakkoratkaisuihin on niillä lainsäädännön sektoreilla, joilla valvovalle viranomaiselle on annettu merkittäviä sanktiovaltuuksia. Esimerkkejä lainsäädännön sek-

toreista, joilla neuvonta-, ohjaus- ja ennakkoratkaisumahdollisuutta erityisesti tarvittaisiin, ovat tietosuojaja- ja datasääntely, kilpailuoikeus ja finanssimarkkinoita koskeva sääntely.

Parannetaan luottamuksensuojaa eri viranomaisten antamaan ohjeistukseen

Tilanteissa, joissa asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä ja joissa yritys on toiminut vilpittömässä mielessä, hallinnollinen seuraamus tulisi jättää määräämättä tai, jos hallinnollinen seuraamus erityisestä syystä määrätään, asian tulkinnanvaraisuuden tai epäselvyyden tulisi vaikuttaa alentavasti seuraamuksen määrään. Mallia tähän on mahdollista ottaa esimerkiksi verotusmenettelystä annetusta laista.

Muutetaan hallintoprosessin kuluvastuuta

Hallintoprosessissa valitusprosessiin liittyvät oikeudenkäyntikulut (esim. oikeudellisten neuvonantajien käyttöön ja asiantuntijalautsuntoihin liittyvät kulut) eivät yleensä tule valtion tai viranomaisen maksettavaksi, vaikka yritys voittaisi asian käsittelyn. Valitusmenettely ei välttämättä edes käynnisty yrityksen aloitteesta, sillä valituksen voi tehdä myös esimerkiksi veronsaajien oikeudenvilvontayksikkö tai lupamenettelyissä muu viranomainen kuin luvan myöntänyt viranomainen. Erityisesti monimutkaisemmissa asioissa kuluriskin jääminen kokonaan yrityksille korottaa yrityksen valituskynnystä, alentaa viranomaisen valituskynnystä sekä voi johtaa siihen, että lainvas-taiset tulkinnat jäävät voimaan.

**PUHDAS
SÄHKÖ
KASVUN
PERUSTANA**

PUHDAS SÄHKÖ KASVUN PERUSTANA

Puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen sähkö on Suomelle kilpailuetu. Vakaata ja kilpailukykyistä sähköjärjestelmää houkuttelee Suomeen puhtaan siirtymän investointeja ja uusia pääomia, mikä luo talouskasvua ja hyvinvointia. On varmistettava, että Suomen sähköjärjestelmä pystyy turvaamaan sähkön riittävyyden kaikissa oloissa, myös kylminä ja tuulettomina päivinä. Lisäksi sähkön hinnan Suomessa on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen ja sen vaihtelun on oltava tasolla, joka on ennakoitava ja siedettävä teollisuudelle ja kuluttajille.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tavoitetilan saavuttamiseksi tarvitaan määrätietoista ilmasto- ja energiapolitiikkaa. Toimiva päästötön sähköjärjestelmä koostuu vaihtelevasta, joustavasta ja tasaisesta tuotannosta.

Suomeen rakentuu markkinaehtoisesti huomattavasti vaihtelevaa tuuli- ja aurinkoenergiaa.

Vaihtelevan tuotannon kasvu on päästöttömän sähköjärjestelmän ominaisuus. Energiajärjestelmän kokonaisuutena on siten oltava yhä joustavampi ja yhdistettävä eri sektoreita ja energiamuotoja. Toisaalta tämä haastaa sähkön kulutusta. Esimerkiksi Keskuskauppakamarin talouskyselyssä lähes 60 prosenttia teollisuusyrityksistä piti sähkön kasvavaa hintavaihtelua riskinä.

Kasvavan vaihtelevan tuotannon tueksi tarvitaan siksi lisää joustavaa ja vakaata tuotantoa. Ratkaisuksi Keskuskauppakamari esittää ydinenergian edistämistä, kapasiteettimekanismin käyttöönottoa sekä uusiutuvan energian markkinalähtöistä lisäämistä. Samalla on pidettävä huoli kilpailun ja tehokkaan sähkömarkkinan toimivuudesta.

YDINENERGIAN EDISTÄMINEN

- **Otetaan käyttöön valtiontakaus suurille energiahankkeille kuten ydinvoimalle, joka tuottaa sähköjärjestelmään tasaista päästötöntä sähköä**
- **Viedään ydinenergilain ja ydinturvallisuussäännösten uudistukset aikataulussa maaliin**
- **Lisätään ydinenergia luvituksen etusijamenettelyyn**
- **Haetaan parlamentaarinen tuki uusille, kriteerit täyttävälle ydinenergi-hankkeille**
- **Edistetään ydinenergian huomioivaa EU-lainsäädäntöä**

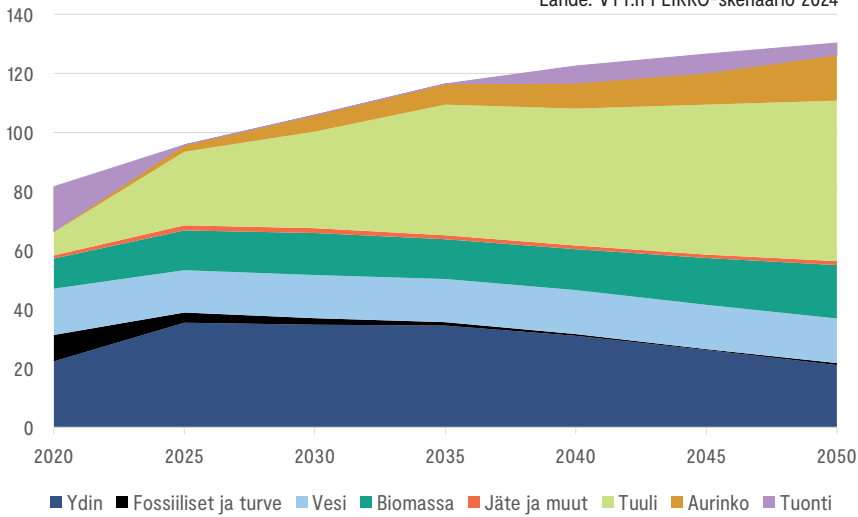
Ilman uusia ydinenergiainvestointeja tai nykyisten reaktoreiden käyttöiän pidentämistä ydinvoiman tuotanto Suomessa laskee 2030-luvun lopulta alkaen¹⁵. Tämä tarkoittaa

myös vaihtelevan tuotannon osuuden kasvua koko sähköjärjestelmässä. Suomessa ei ole Fennovoiman kaatumisen jälkeen vireillä uusia sähköä tuottavia ydinvoimahankkeita.

15 Peikko-hanke päästöjen ja nielujen kehityksestä, VTT 2024, <https://valtioneuvosto.fi/-/tutkimus-lisatoimia-tarvitaan-kaikilla-sektoreilla-ilmasto-ja-energiatavoitteiden-saavuttamiseen>

Sähkön kokonaishankinnan kehitys 2020–2050 (TWh)

Lähde: VTT:n PEIKKO-skenaario 2024

Ruotsin hallituksen tilaaman raportin¹⁶ mukaan ydinvoiman lisärakentaminen on erittäin haastavaa ilman julkista tukea. Euroopassa käynnissä olevat ydinenergiahankeet Alan-komaissa, Tšekissä ja Puolassa sisältävät erimuotoista valtiontukea, kuten lainatakauksia, hinnanerosopimuksia tai suoraa tukea. Energiainvestointien on Keskuskauppakamarin mielestä toteuduttava ensisijaisesti yksityisellä rahoituksella. Sähköjärjestelmän kannalta tarpeelliset suuret investoinnit voivat kuitenkin edellyttää myös julkista tukea. Olennaista on löytää Suomen julkisen talouden liikkumatilan kannalta oikein mitoitettuja ja kohdentuvia toimenpiteitä.

Otetaan käyttöön valtiontakaus suurille energiahankkeille kuten ydinvoimalle, joka tuottaa sähköjärjestelmään tasaista päästötöntä sähköä

Ydinenergiahankeiden tukemiseen soveltuva väline voisi olla valtion takaukset, jolloin valtio jakaisi hankkeen yksityisten omistajien ja toteuttajien kanssa riskiä. Teknologianeutraaliuden kannalta takausmallia pitäisi harkita myös muille hankkeille, jotka pystyvät tuottamaan ydinvoimaa vastaavia ominaisuuksia sähköjärjestelmään.

Viedään ydinenergialain ja ydinturvallisuussäännösten uudistukset aikataulussa maaliin

Käynnissä olevan ydinenergialainsäädännön (TEM) sekä ydinturvallisuussäännösten (STUK) uudistusten tavoitteena on ajantasaistaa sääntelyä ja huomioida uudet teknologiat kuten pienet modulaariset reaktorit.

Lisätään ydinenergia luvituksen etusijamenettelyyn

Kansallisesti ydinenergia on tuotava lupien ja valitusten käsittelyä koskevan etusijamenettelyn piiriin, joka toistaiseksi kattaa uusiutuvan energian ja muita puhtaita teknologioita. Etusijamenettely koskee mm. alueidenkäyttölain uudistusta ja uuden Lupa- ja valvontaviraston perustamista.

Haetaan parlamentaarinen tuki uusille, kriteerit täyttävälle ydinenergiahankeille

Uuden ydinvoiman rakentaminen edellyttää eduskunnan myönteistä periaatepäätöstä. Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus tukee kaikkia kriteerit täyttäviä hankkeita.

16 Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft, Regeringskansliet <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/08/finansiering-och-riskdelning-vid-investeringar-i-ny-karnkraft/>

Poliittista riskiä vähentäisi vastaava sitoumus puolueilta yli vaalikausien. Tämä voisi tahtua esimerkiksi eduskunnan lausumana ydinenergiain käsittelyn yhteydessä.

Edistetään ydinenergian huomioivaa EU-lainsäädäntöä

EU-lainsäädäntö on keskeinen osa ydinvoimalle myönteistä toimintaympäristöä. Suomen on vaikutettava ydinenergian huomioimiseksi uuden komission työohjelmassa ja ilmasto- ja energialainsäädännössä.

KAPASITEETTIMEKANISMIN KÄYTTÖÖNOTTO

- **Otetaan käyttöön kapasiteettimekanismi sähköjärjestelmän tarpeisiin**

Keskuskauppakamari esittää, että 2030-luvun sähköjärjestelmän tarpeisiin vastaamiseksi on otettava käyttöön kapasiteettimekanismi, jonka avulla rahoitetaan investointeja erityisesti joustavaan ja tasaiseen tuotantoon.

Kapasiteettimekanismin tulisi olla teknologianeutraali ja mahdollistaa erilaiset ratkaisut, kuten uusi sähköntuotantokapasiteetti, säätövoima, kysyntäjousto ja energiavarastot kilpaillun ja tehokkaan markkinan varmistamiseksi. Kapasiteettimekanismin olisi kokonaisuutena tuettava päästötöntä sähköjärjestelmää. Mekanismin osallistumiselle asetettaisiin erillinen päästöraja.

Mekanismin rahoitus perustuisi sähkön käyttäjiltä perittäviin maksuihin. Mekanismin vaikutusta sähkön hintaan on arvioitava huolellisesti sähkön käyttäjien ja kansantalouden kannalta. Lisääntyvän sähkön toimitusvarmuuden ja hinnan ennakoitavuuden hyödyn on ylitettävä järjestelmän kustannukset.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan sähkön hinnan muodostumiseen vuorokausimarkkinalla ei pitäisi puuttua. Järjestelmän on säilytettävä kannusteet kysyntäjousto- ja säilytettävien kannusteiden kysyntäjousto- ja säilytettävien mekanismista riippumattomiin investointeihin.

Kapasiteettimekanismin tavoitteena on varmistaa sähkön riittävyys ja ennakoitavuus vaihtelevan tuotannon lisääntyessä. Mekanismin käyttöönoton on perustuttava huolelliseen arvioon sen kokonaistaloudellisista hyödyistä.

UUSIUTUVAN ENERGIAN MARKKINALÄHTÖINEN LISÄÄMINEN

Uusiutuva sähkö on Suomen sähköntuotannon toinen peruspilari ydinvoiman rinnalla. Uusiutuvan energian markkinaehtoisen rakentamisen edistämiseksi voidaan tehdä useita toimia. Ratkaisuiksi Keskuskaupakamari esittää:

tumisen edistämiseksi voidaan tehdä useita toimia. Ratkaisuiksi Keskuskaupakamari esittää:

- **Jatketaan työtä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi erityisesti Itä-Suomessa**
- **Tarkistetaan merituulivoiman ja aurinkoenergian kiinteistöverotusta**
- **Luodaan tiekartta aluevesien ja talousvyöhykkeen merituulivoimakilpailutuksille**
- **Lisätään tuuli- ja aurinkoenergian hyväksyttävyyttä ilman tiukkaa sääntelyä**

Jatketaan työtä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi erityisesti Itä-Suomessa

Tuulivoiman rakentamista erityisesti Itä-Suomessa rajoittaa niiden aiheuttama häiriö Puolustusvoimien tutkavalvonnalle. Mahdollisuus lisätä tuulivoiman tuotantoa Itä-Suomessa olisi arvokas koko Suomen sähköjärjestelmälle, sillä se tasaisi tuotantoa tuuliolojen vaihdellessa eri puolilla maata. Työryhmän esitys kompensatioalueiden perustamisesta loisi perustan sopimuksille, jossa tuulivoimarakentaja korvaa Puolustusvoimille korvaavien hankintojen kustannukset. Suomen on osallistuttava aiempaa aktiivisemmin EU:n ja Naton puitteissa tehtävään yhteistyöhön tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi.

Tarkistetaan merituulivoiman ja aurinkoenergian kiinteistöverotusta

Merituulivoiman ja aurinkoenergian kiinteistöverotuksen tarkistukset lisäisivät investointien kannattavuutta ilman tukia ja toisivat niiden verokohtelun lähemmäksi maatuulivoimaa. Verotarkistukset sisältyvät hallitusohjelmaan, mutta ne uhkaavat seistä osana laajempaa kiinteistöverotuksen uudistusta.

Luodaan tiekartta aluevesien ja talousvyöhykkeen merituulivoimakilpailutuksille

Merituulivoimainvestoinnit Suomessa perustuvat jatkossa Energiaviraston talousvyöhykkeellä ja Metsähallituksen aluevesillä toteutettiin kilpailutuksiin. Näkyvyys huutokauppaan tulevista alueista ja niiden aikataulusta loisi ennakoitavuutta hankekehittäjille. Suomen tulisi laatia Alankomaiden kaltainen tiekartta alueiden kilpailutuksesta.

Lisätään tuuli- ja aurinkoenergian hyväksyttävyyttä ilman tiukkaa sääntelyä

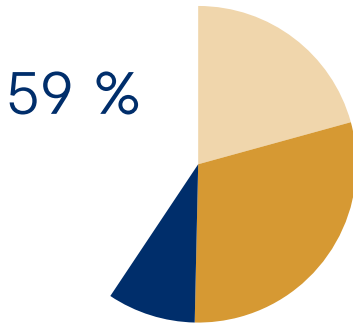
Hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan useita toimia, joilla lisätään tuuli- ja aurinkoenergian paikallista hyväksyttävyyttä. Tällaisia ovat esimerkiksi lunastuskorvausten korotus, purku- ja ennallistusvakuus, etäisyysäänökset ja sijainnihjaus. Hyväksyttävyyttä lisäävät toimet on toteutettava siten, että ne mahdollistavat paikallisen harkinnan eivätkä tarpeettomasti rajoita uusiutuvan energian rakentamista. Haitallisia rajoituksia olisivat esimerkiksi sitovat etäisyysäännöt tuulivoimalle tai kaavamainen aurinkoenergian sijainnihjaus. Voimalaitosten kiinteistötuloerojen on jatkossakin ohjaututtava sijaintipaikkakunnalle.

**OSAAVAN
TYÖVOIMAN
SAATAVUUS
RATKAISEE**

OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS RATKAISEE

Pula osaavasta työvoimasta uhkaa muodostua Suomen talouden kasvun pullon kaulaksi. Lähes puolet yrityksistä kokee pulaa osaavasta työvoimasta, ja tilanne tiukentuu, kun kasvu lähtee vauhtiin. Kyseessä on jo krooniseksi

muotoutunut haaste, joka juontuu maamme väestörakenteesta ja alhaisesta syntyvyydestä, ja siksi se vaatii myös pitkäjänteisiä ja kauaskantoisia ratkaisuja.

**Yrityksille osaavan
työvoiman saatavuus
on kasvun este**

Lähde: Kauppakamarien osaajakysely 2024

ISÄNMAALLISUUTTA MAAHANMUUTTOPOLITIikkaAN – VAUHDITETAAN TYÖPERÄISTÄ MAAHANMUUTTOA

- Sujuvoitetaan osaajien maahantuloa
- Tehdään Suomesta paras maa muuttaa perheenä
- Rakennetaan työntekijöiden maahantulolle uusia väyliä

Suomi tarvitsee osaajia nyt enemmän kuin koskaan. Hyvinvointiyhteiskunnan kestävä ylläpito edellyttää, että saamme täytettyä olemassa olevat työtehtävät ja luotua satojatuhansia uusia. Kansainväliset osaajat ovat jo nyt avainasemassa: yhä useampi startup perustetaan Suomessa ulkomaalaistaustaisten toimesta. Ilman merkittävää nettomaahanmuuttoa Suomi menettäisi 2040-vuoteen mennessä yli 200 000 työkäistä samalla, kun eläkeläisten määrä kasvaa 300 000:lla. Vaikka uudet väestöennusteet tuovat toivoa, ne eivät toteudu itsestään. Tarvitsemme kunnianhimoisempaa maahanmuuttopolitiikkaa: helpotetaan maahantuloa, houkutteellaan osaajia

ja tehdään Suomesta houkutteleva paikka kansainvälisille perheille.

Sujuvoitetaan osaajien maahantuloa

Yrityksille suurin este kansainvälisissä rekrytoinneissa on monimutkainen ja aikaa vievä byrokratia. Vaikka Maahanmuuttovirasto onkin nopeuttanut työlupaprosesseja, pullonkauloja on yhä. Esimerkiksi tunnistautuminen Suomen lähetystöissä on hankalaa, sillä aikoja on vaikea saada, ja lähin lähetystö voi olla toisessa maassa. Digitaalinen tunnistautuminen lähtömaassa sekä rajamuodollisuuksiin integroitu tunnistusprosessi ratkaisisivat ongelman. Tämä

voitaisiin toteuttaa pilottina Suomen kansainvälisen rekrytinnin kohdemaissa.

Toinen haaste on asettautumisvaiheen viranomaispalveluiden monimutkaisuus maahanmuuttaville. Nykyisin uuden tulijan on asioitava useiden eri viranomaisten toimipisteissä ennen kuin saa pankkitilin, jolle palkka voidaan maksaa. Ratkaisuksi ehdotamme yhden luukun digitaalista palvelumallia, jossa kaikki viranomaisasiat voitaisiin hoitaa kerralla, ja jossa koko prosessin voi pistää kerralla vireille.

Lisäksi työnantajien sertifiointimenettelyä, joka mahdollistaa kevyemmän hallinnollisen prosessin, tulisi joustavoittaa. Tämä tukisi erityisesti kasvuyrityksiä ja niiden kykyä rekrytoida osaajia nopeasti.

Tehdään Suomesta paras maa muuttaa perheenä

Suomen brändi “maailman onnellisimpana kansana” elää vahvana, mutta sitä haastaa nuiva suhtautumisemme perheperustaiseen maahanmuuttoon. ETLA:n marraskuussa 2024 julkaiseman selvityksen mukaan juuri perheensä kanssa Suomeen muuttaneet osaajat kiinnittyvät Suomeen pidemmäksi aikaa kuin muut ryhmät. Siksi esitämme erityisesti työluvan saamisen helpottamista Suomessa työskentelevien osaajien puolisoille sekä perheen kokonaistulojen huomioimista oleskeluluvissa.

Esitämme, että saatavuusharkinta ja työluvan tulorajat poistetaan Suomessa työskentelevien henkilöiden puolisoilta. Tällöin työluvalla maahan saapuvat puoliset olisivat työnteossa samassa asemassa kuin perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneet. Myös työnteon jatkoluovissa ja niin kutsutun kolmen kuukauden säännön soveltamisessa perheen kokonaisansiot pitäisi huomioida yksilökohtaisen tarkastelun sijaan.

Lisäksi perheenjäsenten oleskelulupakäsittelyä tulisi nopeuttaa automaattista päätöksentekoa lisäämällä. Tavoitteeksi on otettava, että perheenjäsenet pääsevät Suomeen yhtä nopeasti kuin työluvalla saapuvat.

Rakennetaan työntekijöiden maahantulolle uusia väyliä

Suomi ei tarvitse vain työperäistä maahanmuuttoa, vaan uusia asukkaita, jotka saapuvat Suomeen tekemään töitä, perustamaan yrityksiä ja rakentamaan tänne elämänsä perheensä kanssa pitkäjänteisesti. Tämän vuoksi on tarpeen selvittää keinoja, joissa maahantulo tai maassa olo ei ole sidottu ainoastaan yksittäisiin työsuhteisiin, vaan henkilöille, joille Suomen työmarkkinoilla on kysyntää, voitaisiin tarjota joustavampia malleja maahan tuloon, töiden etsimiseen ja maassa pysymiseen.

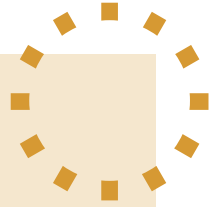
D-viisumi on mm. erityisasiantuntijoiden ja opiskelijoiden maahanpääsyä nopeuttamaan tarkoitettu viisumi. Käytännössä se nopeuttaa maahan pääsyä kuitenkin alle viikolla. Esitämme, että D-viisumia muutetaan siten, että sitä olisi mahdollista hakea ja saada jo siinä vaiheessa, kun oleskelulupahakemus laitetaan vireille eikä vasta, kun se on myönnetty.

Myös viisumilla työnhaku tulisi mahdollistaa Suomessa samaan tapaan kuin esimerkiksi Saksassa. Ehdotamme, että otetaan käyttöön 6–12 kk työnhakuviiisumi niiden maiden kansalaisille, joilla on jo nyt oikeus matkustaa Suomeen ja Schengen-alueelle viisumivapaasti.

Suomen tulisi ottaa mallia Kanadasta kansainvälisten osaajien rekrytinnissa ja yhteiskunnan vastaanottavuudessa. Esitämme käynnistettäväksi selvitystä, kuinka Kanadassa käytössä oleva pisteytysmalli pysyvän oleskeluluvan saamiseksi voitaisiin implementoida Suomeen. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Kanadassa käytössä oleviin alueellisiin ohjelmiin, joissa uusia asukkaita on haettu erityisesti alueille, joissa väestö vähenee ja vanhenee.

NOSTETAAN SUOMALAISTEN OSAAMISTASOA

- Vahvistetaan jatkuvan oppimisen markkinaa
- Luodaan uusia polkuja koulutustason nostamiseen
- Vahvistetaan lasten ja nuorten perustaitoja

Nuoria läpäisee peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen yhä heikommalla osaamistasolla ja työkyvyllä, mikä heijastuu jo työn tuottavuuteen. Suomalaisissa yrityksissä on erityisen kova tarve asiansa osaaville ammattiteikijöille. Samalla elinkeinorakenteiden murros, vihreän siirtymän vaatimukset ja teknologian nopea kehitys haastavat työikäisen väestön osaamistarpeita – tarve jatkuvalle oppimiselle on kasvava.

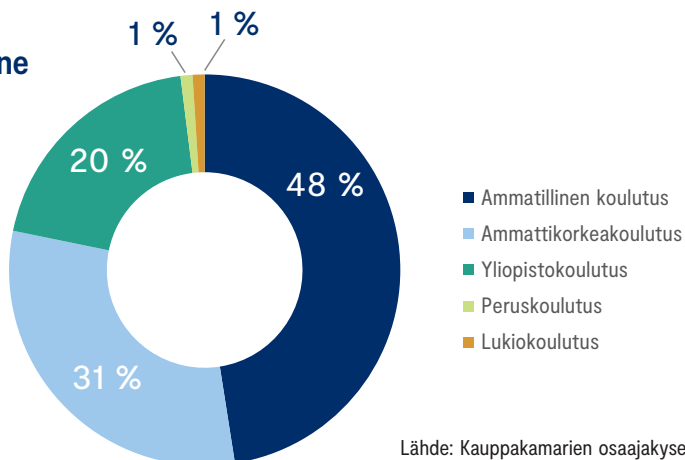
Uusien työpaikkojen, tuottavuuden kasvun ja innovaatioiden näkökulmasta on perusteltua ohjata julkista koulutusresurssia yhä vahvemmin koulutustason nostamiseen, mutta sitä ei tulisi tehdä vahvan perusosaamisen ja ammatitaidon kustannuksella. Jokaisen huippuasiantuntijankin takana on joukko ihmisiä, jotka mahdollistavat hänen menestyksensä: au-raavat kadut, siivoavat toimitilat ja valmistavat lounaat. Tämän työn arvoa ei tule väheksyä.

Vahvistetaan jatkuvan oppimisen markkinaa

Vain kolmannes uusista ylioppilaista jatkaa lukion jälkeen opiskelemaan korkeakoulussa, vaikka aloituspaikkoja olisi jaossa kahdeksan-kertainen määrä. Ammatillisesta koulutuksesta on tarjolla edelleen liian vähän polkuja kohti korkeakouluopintoja. Korkeakouluihin pääsyä ja opintojen alkamista toisen asteen jälkeen tulisi vauhdittaa ja samalla suunnata jo tutkinnon suorittaneille tutkintoa ketterämpiä väyliä osaamisensa päivittämiseen ja kehittämiseen.

Esitämme, että korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja opintojen ensimmäistä vuotta uudistetaan siten, että kaikille 2. asteelta valmistuneille turvataan opiskelupaikka. Samalla tulisi rajata useamman tutkinnon suorittamista siten, että uuden maksuttoman tutkinnon tai opintojen suorittaminen olisi sidottu työhistoriaan. Näin jokaisella olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen joustavasti työn ohessa. Samalla oppilaitoksille tulisi tarjota mahdollisuus periä maksuja tutkin-

Minkä koulutustason osaajista yrityksessänne on suurin pula?

Lähde: Kauppakamarien osaajakysely 2024

noista ja niiden osista, joita suoritetaan osana jatkuvaa oppimista.

Avoimessa korkeakoulussa voi suorittaa nykyisellään melko laajasti opintoja, mutta niiden tunnustaminen ja kokoaminen tutkinnoiksi edellyttää opiskelupaikkaa korkeakoulussa. Siksi ehdotamme, että avoimeen korkeakouluun avataan mahdollisuus suorittaa tutkinto työn ohessa, mikä palvelisi esimerkiksi opintonsa keskeyttäneitä tai toista tutkintoa suorittavia ja alanvaihtajia. Lisäksi tulisi käynnistää avoin ammatillinen opetus, joka toimisi samoilla periaatteilla kuin avoin ammattikorkeakoulu ja yliopisto.

Työnantajien kannusteita tukea työntekijöiden omaehtoista osaamisen kehittämistä tulee parantaa. Siksi ehdotamme otettavaksi käyttöön verovapaan koulutusetuuden, jonka työnantaja voisi tarjota työntekijöilleen virike-edun tapaan. Etuuden tarjoaminen olisi työnantajalle vapaaehtoista, ja työntekijä voisi hyödyntää sitä esimerkiksi avoimen korkeakoulun tai vapaan sivistystyön opintoihin.

Luodaan uusia polkuja koulutustason nostamiseen

Suomessa työikäisistä joka kuudennelta puuttuu toisen asteen tutkinto. Siksi esitämme, että ammatilliseen koulutukseen luotaisiin valtakunnallisesti tunnistettavia, työelämän tarpeisiin vastaavia tutkintoa pienempiä osamiskokonaisuuksia hoiva-avustaja -osatutkinnon esimerkkiä mukailen. Nämä tarjoaisivat polkuja työllistymiseen sekä kokonaisen tutkinnon suorittamiseen esimerkiksi oppisopimuksella. Samankaltaisia malleja tulisi luoda myös korkeakoulutukseen palvelemaan esimerkiksi työmarkkinoiden tarvitsemää puhtaan siirtymän osaamista ja tekoälyosaamista, sekä toisaalta luomaan polkuja ammatillisen tutkinnon suorittaneille korkeakoulututkintoon.

Erikoisammattitutkinto on osa ammatillisen koulutuksen jatkuvaa oppimista. Se on kuitenkin umpiperä, joka ei luo väyliä korkeakoulututkintoon. Tulisikin selvittää, mitkä erikoisammattitutkinnoista voitaisiin muuntaa vastaavuudeltaan ammattikorkeakoulututkinnojen osiksi siten, että ne toimisivat samalla väljänä kokonaisen korkeakoulututkinnon

suorittamiseen. Samoin tulisi tarkastella ammattitutkinnojen rinnastettavuus tutkinnon osiksi.

Kaksi kolmasosaa ammatillisen koulutuksen tutkinto-opiskelijoista on aikuisia. Ammatillisessa jatkuvassa oppimisessa olisi tarpeen siirtyä vahvasta tutkintopainotteisuudesta kohti lyhyempiä täsmä- ja muuntokoulutuksia. Näiden hankinnan kannattaisi tapahtua kilpailutusten kautta, mikä kannustaisi tehokkaisiin ja asiakaslähtöisiin prosesseihin. Jotta koulutuksilla pystyttäisiin nykyistä tehokkaammin vastaamaan alueellisiin elinkeinoelämän osaamistarpeisiin, tulisi perustaa alueelliset toimialapoolit, jotka koordinoisivat jatkuvan oppimisen hankintaa, tarjontaa ja rahoitusta alueellisenä yhteistyönä. Tällä voitaisiin luoda jatkuvan oppimisen markkinaa, joka kannustaa kilpailemaan laadulla, asiakaslähtöisyydellä ja ketteryydellä, eri intressitahojen tarpeet huomioiden.

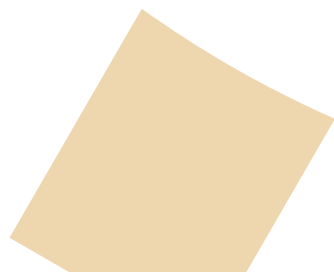
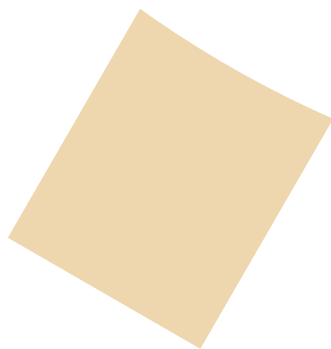
Vahvistetaan lasten ja nuorten perustaitoja

Osaamisen pohja luodaan varhaiskasvatuksessa ja peruskouluissa. Peruskoulun päättävien perustaidoissa on havaittu vakavia puutteita ja osaamistason lasku näkyy esimerkiksi PISA-tutkimuksissa. Ongelmia perusosaamisessa, kuten luku- ja laskutaidossa on vaikeampi korjata enää toisella asteella. Siksi esitämme, että Suomessa otettaisiin käyttöön valtakunnallinen päättöarviointi perusopetuksessa äidinkielen ja matematiikan oppiaineissa.

Yrityksiltä saadun palautteen mukaan ammatillisen koulutuksen vaatimustaso on laskenut kuluneina vuosina, ja yrityksiä huolettaa nuorten saaman lähiopetuksen määrä. Esitämme, että vaatimustasoa nuorten ammatillisessa koulutuksessa nostetaan opetuksen määrän ja opetukseen osallistumisen osalta sekä huolehditaan, että nuori siirtyy työpaikalle vasta, kun riittävä perustaitotasoa on saavutettu. Kouluille tulisi mahdollistaa oppilaiden älylaitteiden haltuunotto koko koulupäivän ajaksi.

Lisäksi nuorten ammatilliseen koulutukseen tulisi kehittää paremmin työelämälle tunnustettavia toimintamalleja, kuten 1+1+1 mallia, jossa

vaiheittain siirrytään oppilaitosmuotoisesta opiskelusta kohti työssä tapahtuvaa oppimista ja työsuhdetta. Oppivelvollisuutta suorittavien, työpaikalla tapahtuvan opiskelun korvaus tulisi irrottaa työehtosopimuksista, jolloin palkkion suuruus voisi nousta joustavasti aina osaamisen ja taitojen karttuessa.

**UUDISTETAAN
LIIKENTEEEN
VEROTUS JA
RAHOITUS**

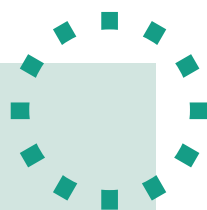
UUDISTETAAN LIIKENTEEEN VEROTUS JA RAHOITUS

Saavutettavuus, liikenneinfran kunto, liikenteen ja logistiikan kustannukset sekä liikenne- ja kuljetusjärjestelmän palvelutaso ja tehokkuus korostuvat pitkien etäisyyksien maassa. Kilpailukyyn parantamiseksi, investointien houkuttelemiseksi ja liikennesektorin puhtaan

siirtymän nopeuttamiseksi Keskuskauppakamari esittää liikenteen verotuksen ja rahoituksen uudistamista sekä joukon nopeasti toimeenpantavia, logistiikan kilpailukykyä parantavia uudistuksia.

LIIKENTEEEN VEROTUKSEN JA RAHOITUKSEN UUDISTAMINEN

- Nopeutetaan liikenteen käyttövoimamurrosta pitkäjänteisellä liikennesektorin päästökauppatuloilla rahoitettavalla investointiohjelmalla
- Yhtiötetään tiestö valtionyhtiöksi
- Otetaan käyttöön uusi nykyisen tieliikenteen verojärjestelmän korvaava kilometriperusteinen maksujärjestelmä

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan liikennejärjestelmässämme on kaksi merkittävää ongelmaa. Ensinnäkin, liikenneväylät kärsivät noin 4,2 miljardin euron korjausvelasta¹⁷, josta 2,5 miljardia euroa kohdistuu tiestöön. Summat ovat merkittäviä, kun koko väyläomaisuutemme tasearvo on 20,5 miljardia euroa. Väylien korjausvelan lisäksi liikenneinfran kohdistuu kasvava investointivelka.

Vaikka hallitusohjelmaan on sisällytetty erillinen investointiohjelma infrastruktuurin ylläpitoon ja kehittämiseen, väliaikainen investointiohjelma ja nykymallinen budjettirahoitus eivät riitä liikenteen korjaus- ja investointivelan kiinni kuromiseen. Vaalikausittaiset ja vuosittaiset liikennehankkeiden rahoituspäätökset eivät mahdollista liikenneverkon pitkäjänteistä kehittämistä.

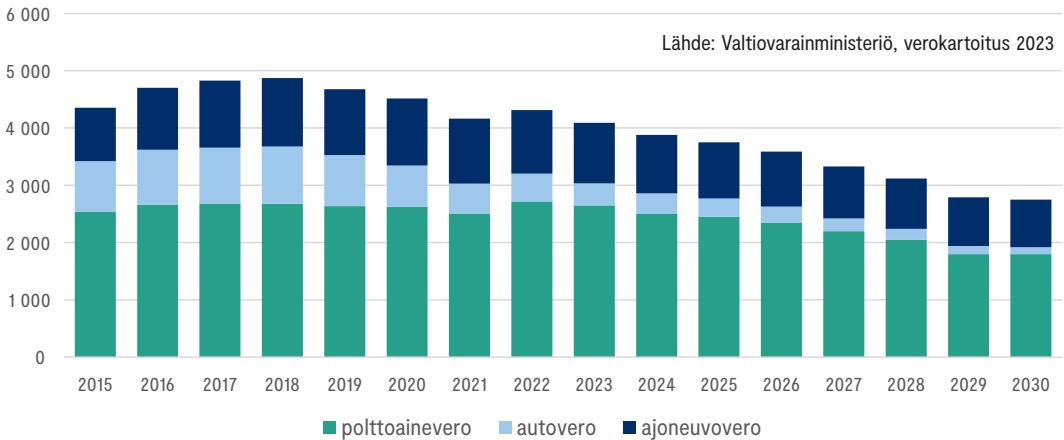
Toiseksi, liikenteen vuosittaiset erillisverotulot vähenevät¹⁸ liikenteen sähköistymisen edessä ja uusiutuvien polttoaineiden yleistyessä noin 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2030 mennessä, jos verotukseen ei tehdä muutoksia. Koska 2030-luvulla polttoaine- ja ajoneuvoveroon tukeutuvan veropohjan sulaminen kiihtyy, liikenteen verorakennetta on pidemmällä aikavälillä tarvetta muuttaa. Uuden verojärjestelmän rakenteen ja toteutuksen suunnittelu tulee aloittaa pikaisesti, vaikka verotuksen muutokset toteutettaisiinkin vasta vuosikymmenen loppupuolella.

Keskuskauppakamari esittää ratkaisuiksi liikenteen päästökauppatulojen ohjaamista liikennesektorin käyttövoimamurroksen nopeuttamiseen, uutta valtio-omisteista väyläyhtiötä sekä tieliikenteen kilometripohjaisen maksujärjestelmän käyttöönottoa.

17 Väylävirasto, Liikenneväyliä korjausvelka 2024. Väyläviraston julkaisu 53/2024.

18 VM, Verokarttoitus 2023. Valtiovarainministeriön julkaisu – 2023:15.

Tieliikenteen erillisverojen kertymä vuosina 2015–2023 ja arvio kertymästä vuosina 2024–2030

Nopeutetaan liikenteen käyttövoimamurrosta pitkäjänteisellä liikennesektorin päästökauppatuloilla rahoitettavalla investointiohjelmalla

Yleinen päästökauppa laajeni vuoden 2024 alussa meriliikenteeseen siten, että Euroopan sisäinen meriliikenne tulee vaiheittain kokonaan päästökaupan piiriin vuosina 2024–2026. Myös lentoliikenteen päästökauppa laajenee lähivuosina. Lisäksi tieliikennesektorille kohdistuva uusi polttoainejakelun päästökauppa nostaa liikennepolttoaineiden hintoja vuodesta 2027 alkaen.

Liikenteen päästökauppatulojen on ennakoitu kasuvan lähes 1,0 miljardiin euroon vuosikymmenen loppuun mennessä. Ilman liikenteen verotukseen ja maksuihin tehtäviä muutoksia päästökauppa lisää merkittävästi liikennesektorin kustannuksia.

Suurin osa liikenteen päästökaupan huutokauppatuloista tuloutetaan jäsenmaille. Huutokauppatulot ovat valtion talouden näkökulmasta yleiskatteellisia tuloja, mutta päästökauppadirektiivi rajaa kansallisesti huutokauppatulojen käyttökohteita. Huutokauppatuloja voi kohdentaa muun muassa liikenteen käyttövoimamurroksen nopeuttamiseen – esimerkiksi ajoneuvojen hankintatukiin ja liikennesektorin lataus- ja jakeluinfratruktuurin tukitoimiin. Päästökaupan huutokauppa-

tulojen käytöstä tulisi laatia yli hallituskausien ulottuva investointiohjelma, joka luo yrityksille pitkäjänteisiä investointimahdollisuuksia ajoneuvokannan uudistamiseen ja liikenteen sähköistymiseen.

Valtion väyläyhtiö vastaamaan tieverkon kehittämisestä

Suomi tarvitsee liikenneinfrale uuden kokonaisvaltaisen rahoitusmallin, jonka avulla pystymme paremmin huolehtimaan liikenneverkostamme, käynnistämään uusia infrahankkeita silloin kun niiden aika on ja parantamaan kunnossapito- ja investointiohjelman pitkäjänteisyyttä. Uuden rahoitusmallin avulla pystymme varmistamaan paremmin liikennejärjestelmän kehittämisen ja ylläpidon Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti sekä hyödyntämään myös EU-rahoitusta nykyistä tehokkaammin.

Ratkaisuksi esitämme tiestön yhtiöittämistä valtionyhtiöksi. Suomen infrastruktuurin palvelutason ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tarvitaan liiketoiminnallinen malli. Uusi yhtiö voisi käyttää rahoituksenaan sekä vahvaa tasettaan lainanottoon että liikenteeltä perittäviä suorite- eli kilometripohjaisia maksuja väylien kunnossapidon ja kehittämisen rahoittamiseen.

Yhtiöittämisen tavoitteena on olennaisen lisärahoituksen saaminen infran rakentamiseen ja ylläpitoon sekä kilpailukyvyyn vahvistaminen paremmalla väyläinfrastruktuurilla

ja oikein kohdennetuilla hankeinvestoinneilla jopa nykyistä verojärjestelmää edullisemmilla maksutasoilla.

Uusi kilometripohjainen maksujärjestelmä tieliikenteen verotukseen

Uuden kilometripohjaisen maksujärjestelmän käyttöönotto edellyttää, että nykyinen liikenteeseen kohdistuva verotus samalla alenisi vastaavassa suhteessa ja että markkinoilla on maksujen perimiseen toimiva, edullinen ja tietoturvallinen järjestelmä. Nämä ovat aiemmin olleet kompastuskiviä kilometrimaksupohjaisen järjestelmän tiellä, mutta sekä regulaatio että teknologia ovat viime vuosina kehittyneet. Eri maissa toteutetuista tiemaksujärjestelmistä on kertynyt paljon kokemuksia, joita on mahdollista hyödyntää järjestelmän suunnittelussa.

Kilometripohjainen verotus perustuisi ajettujen kilometrien määrään ja olisi suunniteltavissa siten, että verotuksen tasossa otetaan huomioon matkan ajankohta, liikenneympäristö ja ajoneuvon päästöt ja kulutus. Kilometri-pohjaiseen verotukseen siirryttäessä autojen hankinnan vero poistettaisiin ja ajoneuvo- ja polttoaineveroa laskettaisiin. Kilometripohjaisen verotuksen suunnittelussa on mahdollista eriyttää ammattimaisen liikenteen verotus henkilöliikenteestä.

Aikaan ja paikkaan perustuva älykäs kilometrimaksujärjestelmä on oikein toteutettuna oikeudenmukainen vaihtoehto nykyiselle polttoaine- ja ajoneuvoveroon nojaavalle verojärjestelmälle. Liikenteen verotuksen tulee nopeuttaa käyttövoimamurroksen etenemistä ja ajoneuvokannan kiertoa.

Päästökaupan laajeneminen liikennesektorilla vuosina 2024–2030

2024	2025	2026	2027–2029	2030
 <p>Meriliikenteen päästöistä 40 % päästökauppaan</p>	 <p>Meriliikenteen päästöistä 70 % päästökauppaan</p>	 <p>Meriliikenteen päästöistä 100 % päästökauppaan</p>	 <p>Polttoainejakelun päästökauppa alkaa, hintakatto 45 €/tonni</p>	 <p>Polttoainejakelun päästökaupan hintana huutokauppahinta</p>
 <p>Lentoliikenteen päästöistä 25 % lisää päästökaupan piiriin</p>	 <p>Lentoliikenteen päästöistä 50 % lisää päästökaupan piiriin</p>	 <p>Lentoliikenteen päästöistä 100 % päästökaupassa</p>	 <p>Meriliikenteen päästöistä 100 % päästökaupassa</p>	 <p>Meriliikenteen päästöistä 100 % päästökaupassa</p>
 <p>Lentoliikenteen päästöistä 100 % päästökaupassa</p>	 <p>Lentoliikenteen päästöistä 100 % päästökaupassa</p>			
<p>Liikennesektorin päästökauppatulot noin 40 milj. euroa</p>	<p>Liikennesektorin päästökauppatulot noin 100 milj. euroa</p>	<p>Liikennesektorin päästökauppatulot noin 300 milj. euroa</p>	<p>Liikennesektorin päästökauppatulot noin 0,8 mrd. euroa</p>	<p>Liikennesektorin päästökauppatulot noin 1 mrd. euroa</p>

Meriliikenteen päästökaupan maantieteellinen kattavuus

100 % aluksen päästöistä matkalla EU-maahan satamasta EU-maan satamaan

100 % aluksen päästöistä EU-maan satamassa

50 % aluksen päästöistä matkalla EU-maan sataman ja 3. maan sataman välillä

Liikenteen verotuksen ja rahoituksen pitkän aikavälin uudistaminen

Ohjataan liikenteestä kerättävät päästökauppatulot liikennesektorin käyttövoimamurroksen edistämiseen pitkäjänteisellä huutokauppatuloilla rahoitettavalla investointiohjelmalla.

Siirrytään liikenteen verotuksessa vaiheittain kilometriperusteiseen verotukseen, joka korvaa hankinnan veron sekä osan vuosiveroista ja polttoaineverosta.

Yhtiötetään Väyläviraston hallinnoima tase arvoltaan noin 15 mrd. euron tieverkko valtion kokonaan omistamaksi infra-yhtiöksi.

Yhtiön tehtävänä on kehittää tieinfrastruktuuria pitkäjänteisen suunnitelman mukaisesti Suomen kilpailukyvyyn turvaamiseksi.

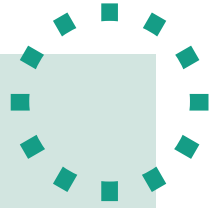
Ohjataan osa kilometrivero-kertymästä tiemaksuluonteisena maksuna väyläyhtiölle liikenneverkon rahoittamiseen.

Infra-yhtiö mahdollistaa nopean, etupainotteisen loikan teiden korjausten ja kehittämisen rahoituksen tasoon. Yhtiö voi rahoittaa toimintaansa käyttämällä vahvaa tasettaan lainanottoon.

NOPEITA KASVUTOIMIA LOGISTIIKAN KILPAILUKYVYN PARANTAMISEKSI

Keskuskauppakamari esittää seuraavia nopeasti toteutettavia uudistuksia, joilla voitaisiin lisätä logistista kilpailukykyä.

- **Ammattidieselin valmistelu ja käyttöönotto**
- **Satamien maasähkön veron alentaminen**
- **Polttoaineveron rakenteen muuttaminen**
- **Otetaan käyttöön autokannan kiertoa nopeuttavia veromuutoksia**
- **Otetaan käyttöön liikenteen käyttövoimamurrosta nopeuttavat verokannusteet ja investointiverohyvitykset**

Ammattidieselin valmistelu ja käyttöönotto

Hallitus on kehysriihessään linjannut ammattidieseljärjestelmän valmistelusta ja käyttöönotosta vuoteen 2027 mennessä. Energia-verodirektiivi sallii valmisteverosta tehtävän palautuksen luvanvaraisessa liikenteessä oleville yli 7,5 tonnin ajoneuvoille. Lähtökohteisesti ammattidieseljärjestelmän tavoitteena on alentaa kuljetuskustannuksia, jotka kasvavat päästökaupan käynnistyessä. Polttoainejakelun päästökaupan aiheuttama diesel-polttonesteen hinnan nousu olisi mahdollista pääosin kompensoida palauttamalla osa valmisteverosta tavaraliikenteelle. Ammattidieseljärjestelmän ripeä valmistelu ja käyttöönotto on tärkeää, jotta kasvavat logistiikkakustannukset eivät heikentäisi kotimaisten yritysten kilpailukykyä. Suomessa logistiikkakustannukset ovat jo nykyisin selvästi kilpailijamaita korkeammat.

Sanna Marinin hallitus valmisteli esitysluonnoksen¹⁹ ammattidieselin käyttöönotosta vuonna 2022, jolloin dieselpolttonesteen hinta oli noussut poikkeuksellisen korkeaksi Venä-

jän Ukrainaan suuntautuneen hyökkäyssodan aiheuttaman energiamarkkinoiden kiristymisen takia. Esitystä ei kuitenkaan jätetty eduskuntaan, sillä polttonesteiden hintojen nousun hillitsemiseen pyrittiin muilla toimenpiteillä. Esitysluonnoksessa palautustasoksi esitettiin 9,5 senttiä litralta. Ammattidieselin arvioitiin lisäävän valtion menoja noin 151 miljoonalla eurolla. Vaikutusten arvioinnissa on syytä ottaa huomioon, että ammattidieselpalautus olisi yrityksille veronalaista tuloa, joten siitä kertyisi jonkin verran myös yhteisöverotuloja. Verohallinnon tilastojen mukaan tiekuljetusyritysten yhteisöveron mediaani on noin 6 600 euroa vuodessa.

Ammattidieseljärjestelmään tulisi sisällyttää investointiverohyvityksen tai hankintatuen tapaisia mekanismeja, jotka kannustaisivat kuljetusalaa investoimaan vähäpäästöiseen kalustoon ja esimerkiksi varikkolautausjärjestelmiin. Investointituen kaltaisilla hyvitysmekanismilla tähdättäisiin fossiilisen dieselin kulutuksen vähentämiseen, mikä vähentää pitkällä aikavälillä tehokkaimmin päästökaupan hintavaikutuksia elinkeinoelämälle nopeuttaen käyttövoimamurrosta.

¹⁹ Valtiovarainministeriö, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain ja valmisteverotuslain 98 a §:n muuttamisesta. Luonnos. Joulukuu 2022.

Satamien maasähkön veron alentaminen

Satamien maasähkijärjestelmät vähentävät merkittävästi satamaoperaatioiden päästöjä, sillä ne vähentävät polttoöljyn kulutusta satamassaoloaikana, kun laivassa käytettävää energiaa ei tarvitse tuottaa apukoneilla. Maasähkön käytöstä on suurin hyöty matkustajaliikenteessä ja säännöllisessä linjaliikenteessä, jossa samat alukset käyvät satamassa usein.

Maasähkijärjestelmien investointikustannukset ovat korkeat ja investointeja on voitu toistaiseksi toteuttaa vain osassa satamia. EU-lainsäädäntö edellyttää satamilta mittavia maasähköinvestointeja tulevina vuosina. Maasähköinvestointien vauhdittamiseksi ja maasähkön hintakilpailukyvyyn lisäämiseksi Suomen tulisi ottaa käyttöön energiaverodirektiivin mahdollistama satamamaasähkön alennettu verokanta. Alennettu verokanta on otettu käyttöön jo muun muassa Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa ja Saksassa. Alennettujen verokannan arvioidut vaikutukset valtion verotuloihin ovat maltilliset, alle 1 miljoonaa euroa vuodessa.

Polttoaineveron rakenteen muuttaminen

Polttoainevero koostuu energiasisältöverosta ja hiilidioksidiverosta. Suomessa polttoaineveron taso on eurooppalaisittain korkea. Hiilidioksidiveron taso on polttoaineverossa kuitenkin verrattain matala. Mitä korkeampi hiilidioksidiveron osuus on suhteessa energiasisältöveroon, sitä enemmän polttoaineverotus suosii uusiutuvia polttoaineita. Hiilidioksidiveron tasoa laskettiin vuonna 2023²⁰ aiemmasta 77 eurosta hiilidioksiditonnilta 62 euroon tonnilta.

Hiilidioksidiveron osuus fossiilisen bensiinin valmisteverosta on 24 prosenttia ja fossiilisen dieselpolttonesteen valmisteverosta 35 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsissa, jossa liikennepolttonesteiden verotus on Suomea alemmaa, liikennepolttonesteiden hiilidioksidiveron taso on noin 130 euroa hiilidioksiditonnilta. Ruot-

issa hiilidioksidiveron osuus polttonesteiden valmisteverosta on fossiilisella bensiinillä noin 45 prosenttia ja dieselpolttonesteellä noin 60 prosenttia.

Laskemalla polttoaineveron energiasisältökomponenttia ja nostamalla vastaavasti hiilidioksidiveron tasoa verotus suosisi nykyistä enemmän uusiutuvien polttoaineiden osuuden nostamista ja vähentäisi jakeluvuorituksen kasvun aiheuttamaa bensiinin ja dieselin hintapainetta.

Autokannan kiertoa nopeuttavat veromuutokset

Autokanta kiertää Suomessa poikkeuksellisen hitaasti. Suomessa autojen keskimääräinen romutusikä on kasvanut jo noin 22,5 vuoteen, kun muualla Euroopassa autot kierrätetään tyypillisimmin 18–19 vuoden iässä. Autokannan hidas kierto hidastaa liikenteen käyttövoimamurrosta ja uuden liikenneturvallisuusominaisuuksiltaan kehittyneemmän autokannan yleistymistä.

Autokannan kiertoa voitaisiin nopeuttaa alentamalla hankinnan yhteydessä perittävää autoveroa. Autoveron alentamista olisi mahdollista kompensoida ottamalla käyttöön rekisteröintimaksu, joka olisi kaikille uutena ensirekisteröitäville ja käytettynä maahantuoduille autoille samansuuruinen. Rekisteröintimaksu vähentäisi myös käytettynä maahantuotujen autojen taloudellista hyötyä ja lisäisi uuden auton kaupasta kertyviä arvonlisäverotuloja. Rekisteröintimaksun lisäksi autoveron alentamista voidaan kompensoida maltillisella ajoneuvoveron nostolla.

Autokannan kiertoa voidaan nopeuttaa lisäksi kampanjaluonteisilla vanhojen autojen kierrätyspalkkiolla. Kierrätyspalkkio voidaan suunnitella siten, että se lisää valtion verotuloja, sillä kierrätyspalkkio lisää uusien autojen kysyntää, joka puolestaan kasvattaa arvonlisä- ja autoverotuloja.

Kaasu- ja sähkökäyttöisten kuorma-autojen yleistymistä olisi mahdollisuus nopeuttaa

20 Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteen muuttamisesta HE 36/2023 vp

alentamalla niiden vakuutusmaksuveroa, joka on nykyisin sidottu arvonlisäverokantaan. Vakuutusmaksuveroa ei säännellä EU-laajuisesti, joten sitä on mahdollista muuttaa kansallisin säädöksin. Vakuutusmaksuveron merkitys on ammattiliikenteessä suuri, sillä ammattiliikenteen vakuutusmaksut ovat korkeat ja vakuutusmaksuvero ei ole arvonlisäveron tapaan yrityksille vähennyskelpoinen.

Liikenteen käyttövoimamurrosta nopeuttavat kannusteet ja investointiverohyvitykset

Liikenteen käyttövoimamurroksen edistäminen edellyttää pitkäjänteisiä lataus- ja jakeluinfrastruktuuriin ja ajoneuvohankintoihin kohdistuvia kannusteita. Kannusteiden rahoittamiseksi liikennesektorin päästökaupan tulot on tärkeää kohdentaminen liikenteen päästövähennyksiä tukeviin investointeihin. Tieliikenteessä investointeja olisi mahdollisuus edistää suorien hankinta- ja latausinfrastruktuurien lisäksi esimerkiksi kuljetusyrityksille suunnattavilla investointiverohyvityksillä, joita yritykset voivat suunnata kalustohankintoihin ja varikkolatausinvestointeihin. Meri- ja lentoliikenteessä tukitoimet on tärkeää suunnata vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittämiseen ja vaihtoehtoisten polttoaineiden saatavuuden parantamiseen.

Lisäksi esitämme ajokorttilainsäädännön muuttamista siten, että B-kortilla olisi mahdollista ajaa EU-lainsäädännön sallimalla tavalla sähkö- ja kaasukäyttöisiä kevytkuorma-autoja. Monissa EU-maissa B-kortin ajo-oikeutta on laajennettu sähkö-, kaasu- ja vetykäyttöisiin kevytkuorma-autoihin, joiden massa on enintään 4 250 kg.

KESKUS- KAUPPAMARI

Keskuskauppamari

PL 1000, Alvar Aallon katu 5 C, 00100 Helsinki | puh. 09 4242 6200

keskuskauppamari@chamber.fi | X @K3FIN

[kauppamari.fi](https://www.kauppamari.fi)